



FILMFAKTA

Ämne	Samhällskunskap, Geografi
Ålder	Från 12 år (M, H)
Speltid	14 minuter
Språk	Svenskt tal med svensk text
Produktion	Kunskapsmedia
Filmnr	1805KM

På handledningens sista sida finns en länk till ett **quiz**, där du kan testa elevernas kunskaper efter filmen.



OM FILMEN

Världen kan kännas orättvis, eftersom vi människor har olika möjligheter, beroende på vilket land vi bor i. Hur har det blivit så? Hur vet vi om ett land är rikt eller inte?

Vi lär oss om begrepp som BNP, kolonialism och bistånd. Varför finns det fattiga länder? Hur kan fler länder ta sig ur fattigdomen? Det ska vi undersöka i den här filmen.

En film för mellan- och högstadiel elever när de läser ämnena samhällskunskap och geografi.

KAPITEL I FILMEN

Inledning (00:00–00:57)

Hur vet vi om ett land är rikt eller fattigt? (00:58–05:17)

Historia (05:18–06:45)

Varför finns det fattiga länder? (06:46–09:24)

Bistånd (09:25–10:28)

Framtiden (10:29–12:47)

Sammanfattning (12:48–SLUT)

LÄROPLANSMÅL

Samhällskunskap (åk 4–6)

Samhällsresurser och fördelning

- Ekonomiska villkor för barn i Sverige och i olika delar av världen. Några orsaker till, och konsekvenser av, välstånd och fattigdom.

Samhällskunskap (åk 7–9)

Samhällsresurser och fördelning

- Hur länders och regioners ekonomier hänger samman och hur olika regioners ekonomier förändras i en globaliserad värld.

Geografi (åk 4–6)

Miljö, människor och hållbarhetsfrågor

- Ojämliga levnadsvillkor i världen, till exempel olika tillgång till utbildning, hälsovård och naturresurser samt några bakomliggande orsaker till detta. Enskilda människors och organisationers arbete för att förbättra människors levnadsvillkor.

Geografi (åk 7–9)

Miljö, människor och hållbarhetsfrågor

- Förekomst av och orsaker till fattigdom och ohälsa i olika delar av världen.

## FATTIGA OCH RIKA LÄNDER – OM VÄLSTÅND OCH FATTIGDOM I VÄRLDEN

### INNAN FILMEN

#### Vad vet eleverna redan?

Be eleverna skriva ned eller fundera enskilt kring vad de vet om fattiga och rika länder. Låt dem sedan diskutera och jämföra sina svar i grupper om 2–3. Be grupperna att berätta sina svar inför klassen, medan du sammanfattar på tavlan.

Utgå gärna från de här frågorna:

- Vad krävs för att ett land ska kunna kallas för "fattigt", tycker du?
- Vad krävs för att ett land ska kunna kallas för "rikt", tycker du?
- Vilka orsaker kan ligga bakom att vissa länder är fattiga?
- Hur kan ett land ta sig ur fattigdomen?

#### Ordlista till filmen

Diskutera och förklara begreppen i ordlistan med eleverna före filmen.

I-land  
U-land  
Höginkomstland  
Låginkomstland  
Medelinkomstland  
BNP  
Välfärd  
HDI  
Välstånd  
Klyftor  
Kolonialism  
Diktator  
Bistånd  
Inkomstskala

Diskutera gemensamt era förklaringar samt skriv upp det ni kommer fram till på klassrummets whiteboard/digitala verktyg, för att gå igenom igen efter filmen.

### UNDER/EFTER FILMEN

#### Diskussionsfrågor till filmen

Läs först själv igenom frågorna och planera för hur du ska hantera elevernas svar och diskussioner.

Låt gärna eleverna svara på frågorna under filmens gång, enskilt eller i grupper om 2–4. Frågorna är indelade efter filmens kapitel för att du ska kunna pausa om någon behöver mer tid. Låt eleverna skriva klart sina svar efter filmen, innan du går igenom dem gemensamt och sammanfattar på tavlan.

#### Inledning (00:00 - 00:56)

- I filmen säger man att "världen kan kännas orättvis, eftersom vi människor har olika möjligheter beroende på vilket land vi lever i" vad menar man med det?

#### Hur vet vi om ett land är rikt eller fattigt? (00:57 - 05:18)

- Vad är ett "industriland"?
- Vad är ett nyare begrepp att använda istället för "industriland"?
- Vad är ett "utvecklingsland"?
- Vad är ett nyare begrepp att använda istället för "utvecklingsland"?
- Vad är ett "medelinkomstland"?
- Vad är "BNP" för något?
- Varför menar man att BNP inte alltid är ett helt korrekt sätt att dela in rika och fattiga länder?
- Vad innebär "välfärd"?
- Beskriv vad HDI är för något.
- Vad innebär det att det finns "klyftor" i alla länder?

#### Historia (05:19 - 06:44)

- Var på jorden finns de allra fattigaste länderna?
- Vad var "kolonier"?
- Hur behandlades koloniernas invånare och samhällen?
- Varför lånade många före detta kolonier pengar när de blev fria stater? Vilka problem har uppstått på grund av dessa lån?

## FATTIGA OCH RIKA LÄNDER – OM VÄLSTÅND OCH FATTIGDOM I VÄRLDEN

### Varför finns det fattiga länder? (06:45 - 09:25)

- Varför har ofta företag i fattigare länder svårt att tjäna mycket pengar?
- Vilken roll spelar landets politiska ledare för om ett land får det bättre eller sämre?
- Hur kan krig, naturkatastrofer och sjukdomar påverka ett lands ekonomi?
- Hur påverkar ett lands matproduktion landets ekonomi och befolkning?
- Varför saknas många välutbildade invånare i de fattigaste länderna?
- Varför tror du att det föds flest barn i de allra fattigaste områdena på jorden?

### Bistånd (09:26 - 10:28)

- Vad betyder ordet "bistånd"?
- Vad kan ett land få bistånd med?
- Vad innebär "humanitärt bistånd"?

### Framtiden (10:29 - 12:47)

- Hur har man det generellt om man lever "i mitten av inkomstskalan"?
- Vad behövs för att flera länder ska kunna ta sig ur fattigdom?
- På vilka sätt kan miljön påverkas negativt om allt fler människor får en bättre ekonomi?

### Sammanfattning (12:48 - SLUT)

- Har du lärt dig något nytt av att titta på filmen?
- Var det något som nämndes i filmen som du vill lära dig mer om?

## EFTER FILMEN

### Vad visste eleverna innan?

Visa sammanfattningen från "Vad vet eleverna redan?". Låt eleverna jämföra vad de visste innan med vad de vet nu. Undersök om det är något de fortfarande är osäkra på och behöver undersöka vidare.

### Ordlistan

Gå på nytt igenom ordlistan. Be eleverna ge exempel från filmen som kan fördjupa förståelsen av begreppen. Fråga om de behöver lägga till ord eller begrepp i listan, eller ändra på några förklaringar.

### Diskutera tillsammans i klassen

Vad är det som avgör hur bra du har det som invånare i ett land? Undersök tillsammans med eleverna och be dem fundera över skillnaderna i världen.

Gör en lista tillsammans på tavlan i klassrummet. En lista på saker eleverna förväntar sig att ha tillgång till som invånare i Sverige. T.ex. skola, kläder, toalett, tvättmaskin, rent rinnande vatten, frukost, lunch och middag osv.

När ni har skrivit upp en lista med tio punkter, fundera då på hur barnen i världens fattigaste länder har det i jämförelse. Om ni är osäkra, undersök tillsammans hur det kan vara.

Barnen i fattigare länder kanske måste jobba istället för att få gå i skolan. Eller så måste de gå jättelångt för att komma till sin skola. Hur ser det ut för de barnen om de vill ha rent vatten hemma? Måste de gå till en brunn och hämta vatten? Är det rent vatten i så fall? Hur många av världens barn går och lägger sig hungriga varje kväll?

Diskutera tillsammans kring hur elevernas vardag hade sett ut om de istället hade växt upp i ett av världens fattigaste länder.

## FATTIGA OCH RIKA LÄNDER – OM VÄLSTÅND OCH FATTIGDOM I VÄRLDEN

### Sveriges välstånd genom historien

Idag ses Sverige som ett välmående land. Vi har en god välfärd och de flesta invånare i vårt land har det bra. Men så har det inte alltid sett ut.

Låt eleverna undersöka mer kring hur det var att leva i Sverige i början av 1900-talet. Låt de välja en fråga ur listan nedan som deras arbete ska svara på, eller låt eleverna komma på en egen fråga. Eleverna gör sedan en affisch där de sammanfattar vad de lärt sig. Affischerna får gärna innehålla både texter och bilder, samt en faktaruta.

- Vilka rättigheter hade invånarna?
- Vilka olika klyftor och inkomstklasser fanns i Sverige?
- Hur bodde man om man var en fattig familj?
- Vilka var de vanligaste jobben som man hade då?
- Vilka i samhället kunde läsa?
- Hur såg Sveriges ekonomi ut då?
- Hur var det att vara barn i Sverige på den tiden?

Hjälp eleverna att hitta information i böcker och tidskrifter, och ge förslag på relevanta sidor på internet. När alla grupper är färdiga med sina affischer kan de presentera muntligt för klassen.

Undersök sedan tillsammans i klassen; vilka förändringar har gjorts de senaste 100+ åren i vårt samhälle, som har varit avgörande för Sveriges utveckling?

Efter alla presentationer kan klassen även diskutera tillsammans utifrån denna utgångspunkt:  
Om det såg ut såhär i Sverige för omkring 100 år sedan – hur tror eleverna att det kan se ut om ytterligare 100 år? Kan andra länder, som kanske räknas som låginkomstländer idag, gå samma väg som Sverige har gjort?

### Befolkningstryck och statistik

På FN:s webbplats [varldskoll.se](http://varldskoll.se) kan eleverna enkelt jämföra statistik mellan Sverige och nästan alla jordens länder.

Fråga först hela klassen:

- Minst hur många barn måste varje kvinna föda för att befolkningen ska öka?
- Vad är skillnaden mellan befolkningsökning och befolkningstryck?

Dela sedan in eleverna i grupper om 2–4. Varje grupp väljer ett låginkomstland och ett höginkomstland att jämföra mellan. Be grupperna gå in på [varldskoll.se](http://varldskoll.se) för att ta reda på följande:

1. Hur stor del av människorna i landet lever i extrem fattigdom? (Sidan *fokus, extrem fattigdom och jämför länder*)
2. Hur många av barnen får gå i skola i de rikaste länderna, och i de fattigaste?
3. Hur många barn föder varje kvinna i de rikaste länderna, och i de fattigaste?
4. Hur stor är barnadödligheten i de rikaste länderna, och i de fattigaste?
5. Kan ni hitta fler stora skillnader mellan länderna?

Gå igenom vad grupperna kommit fram till gemensamt i klassen. Sammanfatta på tavlan. Diskutera gemensamt:

- Vad berättar statistiken om problem som fattigdom och befolkningstryck?
- Går det att använda statistiken för att hitta lösningar på problemen, i så fall hur?
- Vilka lösningar kan ni se?

## FATTIGA OCH RIKA LÄNDER – OM VÄLSTÅND OCH FATTIGDOM I VÄRLDEN

### Fördjupning

Låt eleverna ta reda på mer om något som nämnts i filmen, enskilt eller i grupper om 2–4. Låt varje grupp välja ett ämnesområde att fördjupa sig i, till exempel:

- Hur ser världen ut just nu? Undersök t.ex. hur många människor i världen som lever i låg-, medel- och höginkomstländer.
- Var finns de största problemen (konflikter, katastrofer) i världen just nu och vilka slags bistånd ges där?
- Hur ökar befolkningarna runt om i världen idag? Undersök t.ex. vad en "befolkningspyramid" är och vad en sådan kan säga om hur ett land mår.
- Hur ser de senaste HDI-listorna ut? Undersök mer kring landet som ligger i topp och landet som ligger i botten. Jämför de båda ländernas välstånd. Vilka anledningar finns för att länderna ligger så långt ifrån varandra på listan?
- Undersök mer kring en före detta koloni. Hur var livet i landet under kolonialismen och hur har ekonomin sett ut sedan landet blev en fri stat?

Hjälp eleverna att hitta information i böcker och tidskrifter, och ge förslag på relevanta sidor på internet. Låt grupperna berätta sina slutsatser inför klassen. Uppmuntra dem gärna att presentera i både ord och bild, och med hjälp av olika medier. Sammanfatta på tavlan.

### Politik och välfärd

Låt eleverna ta reda på mer om olika politiker som blivit uppmärksammade på olika sätt under historien. Hur påverkade dessa personer välfärden och välmåendet i landet som de regerade över? Arbetet kan göras enskilt eller i grupper om 2–4. Låt varje grupp välja ett ämnesområde att fördjupa sig i, till exempel:

- Nelson Mandela
- Idi Amin
- Per Albin Hansson
- François Duvalier/Papa Doc
- Robert Mugabe
- Fidel Castro

Hjälp eleverna att hitta information i böcker och tidskrifter, och ge förslag på relevanta sidor på internet. Låt grupperna berätta sina slutsatser inför klassen. Uppmuntra dem gärna att presentera i både ord och bild, och med hjälp av olika medier. Sammanfatta på tavlan.

### QUIZ

#### A.

VAD STÅR BNP FÖR?

1. Brutto Netto Pris
2. Brutto National Placering
3. Brutto National Produkt
4. Bara Nära Producerat

#### B.

VAD STÅR HDI FÖR?

1. Human Directory Increase
2. Human Development Index
3. Humans Dogs Index
4. Human Delinquent Increase

#### C.

VILKA AV DESSA EXEMPEL KAN PÅVERKA EN LANDS EKONOMI NEGATIVT?

1. Lotterivinster, högutbildade invånare och fint väder
2. Fina frisyrrer, demokrati och god mat
3. En hälsosam befolkning, bra musik och fred
4. Krig, naturkatastrofer och sjukdomar

#### D.

VAD VAR "KOLONIER" FÖR NÅGOT?

1. Små landplättar där familjer kunde odla grönsaker
2. Områden som togs över av andra länder
3. Länder som hade en god BNP
4. "kolonier" var tidigare ett annat ord för "höginkomstland"

### QUIZ - FACIT!

#### A.

VAD STÅR BNP FÖR?

1. Brutto Netto Pris
2. Brutto National Placering
3. Brutto National Produkt - **RÄTT SVAR**
4. Bara Nära Producerat

#### B.

VAD STÅR HDI FÖR?

1. Human Directory Increase
2. Human Development Index - **RÄTT SVAR**
3. Humans Dogs Index
4. Human Delinquent Increase

#### C.

VILKA AV DESSA EXEMPEL KAN PÅVERKA ETT LANDS EKONOMI NEGATIVT?

1. Lotterivinster, högutbildade invånare och fint väder
2. Fina frisyrrer, demokrati och god mat
3. En hälsosam befolkning, bra musik och fred
4. Krig, naturkatastrofer och sjukdomar - **RÄTT SVAR**

#### D.

VAD VAR "KOLONIER" FÖR NÅGOT?

1. Små landplättar där familjer kunde odla grönsaker
2. Områden som togs över av andra länder - **RÄTT SVAR**
3. Länder som hade en god BNP
4. "Kolonier" var tidigare ett annat ord för "höginkomstland"

## KUNSKAPSQUIZ ONLINE

Vi har i maj år 2020 skapat en delad Kahoot! som du gärna får använda så länge länken fungerar:

<https://create.kahoot.it/share/fattiga-och-rika-lander-om-valstand-och-fattigdom-i-varlden-1805km/3fa78077-febc-45ec-aacf-e3d1bcb06090>

För att använda quiz:et, klicka på knappen "Play as guest" om du inte har någon inloggning.

